

Laidiens: **11.05.2006., Nr. 73**

Ministru kabineta noteikumi Nr.362

Rīgā 2006.gada 2.maijā (prot. Nr.25 32.§)

Noteikumi par notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli

Izdoti saskaņā ar likuma “Par piesārņojumu” 11.panta otrās daļas 11.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka notekūdeņu dūņu un to komposta izmantošanu, monitoringu un kontroli.
2. Notekūdeņu dūņas ir koloidālas nogulsnes, kas rodas, apstrādājot sadzīves, komunālos un ražošanas notekūdeņus attīrīšanas iekārtās, kā arī nosēdumi no septiskām tvertnēm un citām līdzīgām iekārtām notekūdeņu attīrīšanai.
3. Notekūdeņu dūņu komposts (turpmāk — komposts) ir notekūdeņu dūņu un dažādu augu izcelsmes materiālu (kūdras, lapu, salmu, zāģskaidu un citu pildmateriālu) sadalīšanās produkts, ko iegūst, cilvēkam ietekmējot aktīvu aerobu mikrobioloģisko darbību.
4. Notekūdeņu dūņas iedala šādi:
 - 4.1. apstrādātas dūņas — dūņas, kas bijušas pakļautas vismaz vienam no šādiem apstrādes veidiem:
 - 4.1.1. uzglabāšana, arī šķidrā veidā, vismaz 12 mēnešus (aukstā fermentēšana) bez sajaukšanas un pārvietošanas glabāšanas laikā;
 - 4.1.2. mezofilā anaerobā sadalīšana 35 °C ($\pm$ 3 °C) temperatūrā, minimālais apstrādes ilgums — 21 diennaktis ($\pm$ 5 diennaktis);
 - 4.1.3. termofilā anaerobā sadalīšana 55 °C ($\pm$ 5 °C) temperatūrā, minimālais apstrādes ilgums — 10 diennaktis;
 - 4.1.4. termofilā aerobā stabilizēšana 55 °C ($\pm$ 5 °C) temperatūrā, minimālais apstrādes ilgums — 10 diennaktis;
 - 4.1.5. kompostēšana, kuras laikā vismaz trīs diennaktis temperatūra kaudzes iekšienē, 50 cm no kaudzes virskārtas, ir ne mazāka par 60 °C;
 - 4.1.6. apstrāde ar kaļķi līdz pH 12 vai vairāk, ne mazāk kā divas stundas pēc tās temperatūrai jābūt vismaz 55 °C;

4.1.7. pasterizācija vismaz 30 minūtes 70 °C temperatūrā;

4.1.8. žāvēšana līdz 100 °C temperatūrā, līdz sausnas saturs dūņu masā sasniedz vismaz 70 %;

4.2. neapstrādātas dūņas — dūņas, kas nav bijušas pakļautas nevienam no šo noteikumu 4.1.apakšpunktā minētajiem apstrādes veidiem.

II. Notekūdeņu dūņu un komposta kvalitātes noteikšana

5. Notekūdeņu dūņu un komposta kvalitātes noteikšanu nodrošina:

5.1. notekūdeņu dūņu ražotājs — juridiskā vai fiziskā persona, kas apsaimnieko notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, kuru tehnoloģiskajos procesos rodas notekūdeņu dūņas;

5.2. komposta ražotājs — juridiskā vai fiziskā persona, kas izmanto notekūdeņu dūņas komposta gatavošanai.

6. Notekūdeņu dūņu kvalitāti nosaka katrai notekūdeņu dūņu sērijai (notekūdeņu dūņu masa ar vienveidīgu ķīmisko sastāvu, līdzīgām fizikālām un citām īpašībām), veidojot vienu vidējo paraugu saskaņā ar šo noteikumu 1.pielikumu.

7. Komposta kvalitāti nosaka katrai komposta sērijai (komposta masa, kas veidota no notekūdeņu dūņām un augu izcelsmes pildmateriāliem un kompostēšanas sākumā nepārsniedz 1000 tonnu). Komposta sērijas kvalitātes noteikšanai veido vienu vidējo paraugu, kurā apvienoti vismaz 25 individuālie paraugi.

8. Laboratorijā, kas akreditēta valsts aģentūrā “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” atbilstoši Latvijas nacionālajam standartam LVS EN ISO/IEC 17025:2005 “Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju vispārīgās prasības”, vai citas Eiropas Savienības dalībvalsts paziņotā institūcijā, par kuru Ekonomikas ministrija publicējusi paziņojumu laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” un kurā izmanto šo noteikumu 2.pielikumā minētās metodes, notekūdeņu dūņu vai komposta sērijas vidējam paraugam nosaka:

8.1. smago metālu — kadmija (Cd), hroma (Cr), vara (Cu), dzīvsudraba (Hg), niķeļa (Ni), svina (Pb) un cinka (Zn) — masas koncentrāciju sausnā;

8.2. sausnas saturu un agroķīmiskos rādītājus — vides reakciju un organiskās vielas, kopējā slāpekļa (N) un fosfora (P) masas koncentrāciju sausnā;

8.3. amonija slāpekļa (N-NH₄) masas koncentrāciju sausnā — nosaka pirms notekūdeņu dūņu vai komposta izmantošanas lauksaimniecībā augšņu mēslošanai. Ja pēc notekūdeņu dūņu vai komposta sērijas saražošanas pagājuši vairāk nekā 12 mēneši, tad pirms šīs sērijas izmantošanas sausnu un amonija slāpekli nosaka atkārtoti.

9. Ja notekūdeņu attīrīšanas iekārtas slodze nepārsniedz 5000 cilvēku ekvivalentu (CE) un tajā apstrādā tikai sadzīves notekūdeņus, notekūdeņu dūņās un no šādām dūņām ražotā kompostā smago metālu masas koncentrācija nav jānosaka.

10. Notekūdeņu dūņu ražotājs un komposta ražotājs, pamatojoties uz iegūtajiem notekūdeņu dūņu un komposta kvalitātes rādītājiem, katrai notekūdeņu dūņu sērijai vai komposta sērijai noformē attiecīgu kvalitātes apliecību

saskaņā ar šo noteikumu 3. un 4.pielikumu (turpmāk — kvalitātes apliecība).

11. Notekūdeņu dūņu un komposta ražotājs izsniedz kvalitātes apliecības kopiju notekūdeņu dūņu un komposta lietotājam — juridiskajai vai fiziskajai personai, kas nodarbojas ar notekūdeņu dūņu un komposta uzglabāšanu, izmantošanu un apglabāšanu.

12. Notekūdeņu dūņu un komposta ražotājs:

12.1. reģistrē katras sērijas kvalitātes apliecību īpašā reģistrācijas žurnālā (5.pielikums);

12.2. notekūdeņu dūņu un komposta kvalitātes testēšanas pārskatus un kvalitātes apliecību oriģinālus, kā arī reģistrācijas žurnālus glabā ne mazāk kā 10 gadu.

13. Notekūdeņu dūņu un komposta iedalījums klasēs noteikts šo noteikumu 6.pielikumā. Piektās klases notekūdeņu dūņas uzskata par bīstamajiem atkritumiem. Visas darbības ar piektās klases notekūdeņu dūņām veic atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu.

14. Notekūdeņu dūņām, kas iegūtas, attīrot tikai sadzīves notekūdeņus, un no tām sagatavotiem kompostiem klasi nenosaka. Kvalitātes apliecībā ailē “klase” ieraksta — “sadzīves notekūdeņu dūņas” vai “sadzīves notekūdeņu dūņu komposts”.

III. Notekūdeņu dūņu un komposta pagaidu uzglabāšana izmantošanas vietā

15. Ja notekūdeņu dūņas vai kompostu atvešanas dienā nav iespējams izmantot paredzētajam mērķim, to novieto pagaidu uzglabāšanai izmantošanas vietā. Notekūdeņu dūņu vai komposta pagaidu uzglabāšanas vieta, kā arī komposta gatavošanas vieta nedrīkst atrasties:

15.1. tuvāk par 150 m no dzīvojamām ēkām un pārtikas pārstrādes un pārtikas tirdzniecības uzņēmumiem;

15.2. vietās, kur tas ir aizliegts saskaņā ar normatīvajiem aktiem par aizsargjoslām;

15.3. īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, izņemot to neitrālās zonas, un mikroliegumos, kā arī tuvāk par 150 m no to robežām;

15.4. tuvāk par 150 m no ūdens ņemšanas vietām;

15.5. tuvāk par 100 m no ūdenstilpes vai ūdensteces krasta līnijas;

15.6. applūdināmās zonās;

15.7. nogāzēs, kuru slīpums lielāks par 5°.

16. Notekūdeņu dūņas vai kompostu novieto pagaidu uzglabāšanai un kompostu gatavo šim mērķim īpaši paredzētā un iekārtotā stacionārā vietā, kas nepieļauj notekūdeņu dūņu un komposta, kā arī filtrējošo ūdeņu nokļūšanu augsnē, virszemes ūdeņos un pazemes ūdeņos. Stacionārā pagaidu uzglabāšanas vietā notekūdeņu dūņas vai kompostu drīkst uzglabāt ne ilgāk kā trīs gadus. Ja notekūdeņu dūņas uzglabā ilgāk par trim gadiem, to dara atbilstoši normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu.

17. Ja notekūdeņu dūņas vai kompostu novieto pagaidu uzglabāšanai vai kompostu gatavo vietā, kas neatbilst šo noteikumu 16.punktā minētajām prasībām, to iekārto šādā kārtībā:

17.1. izvēlas līdzenu laukumu, kur pazemes ūdens līmenis notekūdeņu dūņu vai komposta uzglabāšanas vai komposta gatavošanas laikā ir vismaz vienu metru no zemes virsmas;

17.2. pirms notekūdeņu dūņu novietošanas vai komposta gatavošanas vietā, kas atbilst šo noteikumu 17.1.apakšpunktā minētajām prasībām, izveido vismaz 30 cm biezu paklāju no zāģu skaidām, kūdras, salmiem vai citiem līdzīgiem augu izcelsmes materiāliem.

18. Notekūdeņu dūņu vai komposta pagaidu uzglabāšanas vai komposta gatavošanas vietās, kuras iekārtotas atbilstoši šo noteikumu 17.punktā noteiktajām prasībām, notekūdeņu dūņas un kompostu drīkst uzglabāt ne ilgāk par gadu.

19. Notekūdeņu dūņu vai komposta pagaidu uzglabāšanas un notekūdeņu dūņu kompostu gatavošanas vietas, kas iekārtotas atbilstoši šo noteikumu 17.punktā noteiktajām prasībām, drīkst izmantot atkārtoti. Ja šīs vietas izmantotas vismaz divas reizes un to izmantošana pārtraukta, notekūdeņu dūņu vai komposta lietotājs attiecīgās platības turpmāko izmantošanu saskaņo ar Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi (turpmāk — reģionālā vides pārvalde), ņemot vērā smago metālu saturu augsnē.

20. Pagaidu uzglabāšanas vietā, kas atbilst tikai šo noteikumu 17.1.apakšpunktā noteiktajām prasībām, apstrādātas notekūdeņu dūņas, kuru sausnas saturs novietošanas brīdī nav mazāks par 25 %, vai kompostu drīkst uzglabāt ne ilgāk par mēnesi. Pagaidu uzglabāšanas vieta šim nolūkam izmantojama tikai vienu reizi.

21. Notekūdeņu dūņu vai komposta pagaidu uzglabāšanas vietās nav pieļaujama notekūdeņu dūņu un komposta masas, kā arī uzglabāšanas vietai piegulošās piecus metrus platas joslas aizaugšana ar nezālēm.

IV. Notekūdeņu dūņu un komposta izmantošana augsnes mēslošanai lauksaimniecības zemēs

22. Pirms notekūdeņu dūņu vai komposta iestrādes lauksaimniecībā izmantojamās zemēs notekūdeņu dūņu ražotājs vai lietotājs nodrošina, lai laboratorijā, kas akreditēta valsts aģentūrā “Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs” atbilstoši Latvijas nacionālajam standartam LVS EN ISO/IEC 17025:2005 “Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju vispārīgās prasības”, vai citas Eiropas Savienības dalībvalsts institūcijā, par kuru Ekonomikas ministrija publicējusi paziņojumu laikrakstā “Latvijas Vēstnesis” un kurā izmanto šo noteikumu 7.pielikumā minētās metodes, augsnes virsējā slāņa vidējā paraugā noteiktu šādus rādītājus:

22.1. smago metālu — kadmija (Cd), hroma (Cr), vara (Cu), dzīvsudraba (Hg), niķeļa (Ni), svina (Pb) un cinka (Zn) — masas koncentrāciju;

22.2. vides reakciju pH KCl.

23. Augsnes virsējā slāņa vidējo paraugu veido, sajaucot ne mazāk kā 25 individuālos paraugus, kurus ņem no platības, kas nepārsniedz 5 ha. Augsnes individuālos paraugus ņem no trūdvielu horizonta virsējā 25 cm biezā slāņā. Ja trūdvielu horizonts ir plānāks, individuālos paraugus ņem visā tā biezumā, bet ne seklāk par 10 cm. Vienlaikus ar paraugu ņemšanu noskaidro augsnes virsējā slāņa granulometriskā sastāva grupu.

24. Smago metālu masas koncentrāciju augsnē nosaka pirms pirmās un pirms katras piektās notekūdeņu un to komposta iestrādes tajā pašā platībā.

25. Ja augsnes mēslošanai izmanto notekūdeņu dūņas no attīrīšanas iekārtām, kas minētas šo noteikumu 9.punktā, smago metālu masas koncentrācija augsnē nav jānosaka.

26. Smago metālu masas koncentrācija augsnē pirms notekūdeņu dūņu vai komposta iestrādes nedrīkst pārsniegt šo noteikumu 8.pielikumā minētos koncentrācijas limitus.

27. Augsnes vides reakcijas pH KCl rādītāja noskaidrošanai var izmantot arī pēdējos augsnes agroķīmiskās izpētes materiālus, ja tie nav vecāki par pieciem gadiem.

28. Notekūdeņu dūņas vai kompostu nedrīkst iestrādāt augsnē, kuras reakcija pH KCl virsējā slānī ir mazāka par 5.

29. Lauksaimniecībā izmantojamās zemēs augšņu mēslošanai drīkst izmantot apstrādātas notekūdeņu dūņas, kā arī kompostu, kas gatavots no apstrādātām vai neapstrādātām notekūdeņu dūņām un kam sausnā smago metālu masas koncentrācija nepārsniedz šo noteikumu 9.pielikumā minētās limitējošās koncentrācijas. Augšņu mēslošanai drīkst izmantot notekūdeņu dūņas un kompostu arī tad, ja ne vairāk kā triju smago metālu masas koncentrācija pārsniedz limitējošās koncentrācijas ne vairāk kā par 10 %.

30. Smago metālu, amonija slāpekļa un kopējā fosfora gada emisijas robežvērtības ir šo vielu maksimālā masa, ko vidēji gadā drīkst iestrādāt vienā augsnes hektārā ar notekūdeņu dūņām vai kompostu. Smago metālu gada emisijas robežvērtības noteiktas šo noteikumu 10.pielikumā, bet amonija slāpekļa un kopējā fosfora gada emisijas robežvērtības — šo noteikumu 11.pielikumā.

31. Augsnē vienā reizē ar notekūdeņu dūņām vai kompostu drīkst iestrādāt tādu smago metālu (nosaka katram smagajam metālam atsevišķi), amonija slāpekļa un kopējā fosfora masu, kas nepārsniedz piecu gadu emisijas robežvērtības.

32. Vienā reizē iestrādei maksimāli pieļaujamo notekūdeņu dūņu vai komposta sausnas devu aprēķina, ievērojot šo noteikumu 10. un 11.pielikumā noteiktās gada emisijas robežvērtības un šo noteikumu 31.punktā minētās prasības. Augsnē atļauts iestrādāt mazāko no aprēķinātajām notekūdeņu dūņu vai komposta devām.

33. Ja notekūdeņu dūņu vai komposta ražotājs un šī mēslojuma lietotājs vienojas par notekūdeņu dūņu vai komposta izmantošanu augšņu mēslošanai, tie noformē attiecīgu rakstisku apliecinājumu par notekūdeņu dūņu vai komposta izmantošanu (turpmāk — apliecinājums), pamatojoties uz šādiem dokumentiem:

33.1. notekūdeņu dūņu vai komposta sērijas kvalitātes apliecības kopija;

33.2. platības augšņu izpētes materiāli, kuros ir šo noteikumu 22.punktā minētie rādītāji;

33.3. kartogrāfiskais materiāls (mērogā 1:10000 vai 1:5000) ar iezīmētām platībām, kurās paredzēts iestrādāt notekūdeņu dūņas vai kompostu.

34. Ja notekūdeņu dūņas vai kompostu attiecīgajā platībā iestrādā atkārtoti, apliecinājumam pievieno tikai notekūdeņu dūņu vai komposta sērijas kvalitātes apliecības kopiju.

35. Apliecinājumā norāda:

35.1. notekūdeņu dūņu vai komposta daudzumu;

35.2. iestrādei paredzēto platību;